

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR UITBREIDING VAN ZORGCENTRUM DE WENNING IN ROLDE

CONCEPT

buro bakker adviesburo voor ecologie bv

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR UITBREIDING VAN
ZORGCENTRUM DE WENNING IN ROLDE

Concept

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2012);
Toetsing Flora- en faunawet voor uitbreiding van zorgcentrum De Wenning in Rolde.
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Woningstichting de Volmacht.*

in opdracht van:

WONINGSTICHTING DE VOLMACHT

contactpersoon:

DHR. J. BOEKHOLT

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV

Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:

Ir. M.S. Van Kerckvoorde

Veldwerk en rapportage:

Ing. H.J. Steendam

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	2
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	3
2.1	FLORA.....	3
2.2	VOGELS	3
2.3	VLEERMUIZEN	4
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	4
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	5
2.6	VISSEN	5
2.7	OVERIGE SOORTEN	5
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	5
3	CONCLUSIES	7
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	7
4	BRONNEN	8
	BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET	1
	Toetsingskader Flora- en faunawet.....	2

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Woningstichting De Volmacht is voornemens om het zorgcentrum De Wenning in Rolde uit te breiden. Om ruimte te maken voor de nieuwbouw moeten 3 woningen worden gesloopt. Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quicksan) eventueel aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 14 februari 2012 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken. De te slopen woningen met bijbehorende opstallen zijn niet van binnen onderzocht.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied ligt in Rolde (provincie Drenthe, gemeente Aa en Hunze). Het gebied wordt aan de westkant begrensd door de Grolloerstraat, aan de noordkant door de Grote Brink, aan de zuidkant door Molenkamp en aan de oostkant door een fiets- en wandelpad. In figuur 1 is de ligging weergegeven.

Figuur 1: Ligging van het plangebied. De rood gearceerde panden worden gesloopt. (Bron: Google Earth Pro).

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Rolde. Het is grotendeels bebouwd. De te slopen woningen betreffen een 2-onder-1-kap-woning en een woonboerderij. Rondom de bebouwing is groen aanwezig in de vorm van tuinaanplant, waaronder ook een aantal bomen. Er is geen oppervlaktewater in het plangebied aanwezig.

Figuur 2: Impressie van het plangebied.

1.5 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

De voorgenomen ingreep bestaat uit uitbreiding van het huidige zorgcentrum De Wenning in noordelijke richting. Voor de uitbreiding wordt een 2-onder-1-kap-woning en een woonboerderij (inclusief bijbehorende opstallen) gesloopt.

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten.

Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

In het plangebied zijn uitsluitend algemene (niet beschermde) soorten aangetroffen. Op basis van terreinkenmerken kan de aanwezigheid van soorten met een zwaarder beschermingsregime (matig en zwaar beschermde soorten) worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Er is in het plangebied geen matig of zwaar beschermde flora aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn dan ook niet aan de orde.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Het veldbezoek is buiten het broedseizoen van vogels gebracht, waardoor geen zekerheid omtrent broedende vogels kon worden verkregen. Tijdens het veldbezoek zijn Huismussen in het plangebied waargenomen. Nestplaatsen van deze soort zijn jaarrond beschermd. Het is niet geheel uit te sluiten dat de Huismus in de te slopen woningen tot broeden kan komen. De woningen zijn niet geschikt voor andere vogels met een jaarrond beschermde nestplaats (bijvoorbeeld Kerkuil en Gierzwaluw).

Daarnaast is in het plangebied geschikt broedbiotoop aanwezig voor een aantal algemene vogels, zoals Merel, Roodborst, Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees, Heggenmus en Houtduif. Broedbiotoop voor deze soorten is aanwezig in het groen rondom de te slopen woningen en in nestkasten die in het terrein zijn opgehangen. De woningen zelf zijn voor deze soorten niet geschikt.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

De mogelijke aanwezigheid van de jaarrond beschermde Huismus in de te slopen woningen leidt tot de noodzaak tot een nader onderzoek. Uit dit nader onderzoek moet blijken of de Huismus daadwerkelijk in de woningen aanwezig is. Indien uit dit nader onderzoek blijkt dat er Huismussen in de woningen broeden, moeten er aanvullende maatregelen worden genomen om schade te voorkomen.

Algemene broedvogels

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de vogels die binnen de beïnvloedingsfeer van de werkzaamheden broeden. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend.

Werkzaamheden, zoals de verwijdering van bomen en struiken, dienen daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half

maart tot half juli. Nestkasten dienen ruim voor het broedseizoen te worden verwijderd. Werkzaamheden die worden opgestart buiten het broedseizoen mogen doorlopen tot in het broedseizoen als de werkzaamheden min of meer continu voortduren. Vogels worden door de continue verstoring ontmoedigd om er te broeden en zullen uitwijken naar locaties in de omgeving. Bij het opstarten van werkzaamheden in het broedseizoen dient het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van nesten. Deze controle moet worden uitgevoerd door een vogelkundige. De kans bestaat dan dat het werk stilgelegd moet worden.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

De woningen zijn mogelijk geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen (bijvoorbeeld Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger). Met name de 2-onder-1-kap-woning is op een aantal plaatsen goed toegankelijk voor vleermuizen. In figuur 3 zijn enkele invlieg mogelijkheden aangegeven, waardoor vleermuizen toegang kunnen krijgen tot geschikte ruimtes zoals spouw en onder de dakpannen.

De aanwezigheid van boombewonende vleermuizen kan op voorhand worden uitgesloten, vanwege het ontbreken van bomen met geschikte holtes.

Figuur 3: Voorbeelden van (mogelijke) invliegopeningen in de 2-onder-1-kap-woning.

Belangrijke vliegroutes

Er zijn geen lijnvormige landschappelijke elementen (bomenrijen, heggen, bosranden) in het plangebied aanwezig die kunnen functioneren als belangrijke vliegroute voor vleermuizen.

Belangrijk foerageergebied

Het aanwezige groen in het plangebied is marginaal geschikt als foerageergebied voor vleermuizen uit de omgeving. Er is geen sprake van de (mogelijke) aanwezigheid van essentieel foerageergebied.

Effecten en vervolg

Om inzicht te krijgen over het gebruik van de woningen door vleermuizen, is een vervolgonderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek dient plaats te vinden volgens het vleermuisprotocol, dat in 2012 is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus. In een aantal onderzoeksronden gedurende het zomerhalfjaar moeten alle belangrijke gebiedsfuncties (kraamverblijven, zomerverblijven, paarverblijven en winterverblijven) voor vleermuizen worden onderzocht. Eventueel te nemen vervolgstappen zijn afhankelijk van de bevindingen van het nader onderzoek.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

De aanwezigheid van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren (bijvoorbeeld Das, Boomarmarter en Waterspitsmuis) kan op voorhand worden uitgesloten. Hiervoor is geen

geschikt leefgebied aanwezig. De matig beschermde Steenmarter komt voor in de omgeving van Rolde (www.telmee.nl). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van de soort binnen het plangebied kan worden uitgesloten. De woningen zijn niet toegankelijk voor de soort en de bijbehorende opstallen (schuurtjes) worden te intensief gebruikt. Binnen het plangebied kan de aanwezigheid van de matig beschermde Eekhoorn niet worden uitgesloten. De soort komt voor in Rolde (www.telmee.nl). Verblijfplaatsen van de soort (bolvormige nesten) zijn niet aanwezig. Als foerageergebied is het plangebied van marginale kwaliteit en niet essentieel. Andere soorten met een matige bescherming komen niet in het plangebied voor.

Effecten en vervolg

De mogelijke aanwezigheid van de matig zwaar beschermde Eekhoorn leidt niet tot eventuele vervolgstappen. Het aanwezige groen in het plangebied wordt hoogstens incidenteel gebruikt als foerageergebied voor de soort. Een mitigatie-opgave voor de Eekhoorn is niet aan de orde. Overige zoogdieren met een matige en/of zware bescherming komen niet in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

De aanwezigheid van (beschermde) reptielen kan op voorhand worden uitgesloten. Hiervoor is geen geschikt leefgebied aanwezig. Amfibieën met een matige en/of zware bescherming komen niet in het plangebied voor. Voortplanting of overwintering van deze soorten kan op voorhand worden uitgesloten, vanwege het onbreken van oppervlaktewater in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied.

Effecten en vervolg

Reptielen en amfibieën met een matige of zware bescherming komen niet in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.6 VISSEN

Voorkomen

Vanwege het onbreken van oppervlaktewater in het plangebied kan de aanwezigheid van (beschermde) vissen worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

(Beschermde) vissen zijn niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.7 OVERIGE SOORTEN

Voorkomen

Voor overige soorten met een matige en/of zware bescherming (bijvoorbeeld dagvlinders en libellen) is geen geschikt leefgebied aanwezig. Deze soorten komen niet voor in het plangebied.

Effecten en vervolg

Overige soorten met een juridisch zwaarder beschermingsregime (matig beschermd en zwaar beschermd) komen niet in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1: Overzicht van licht beschermde soorten die (mogelijk) in het plangebied voorkomen.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Mol <i>Talpa europaea</i>	molshopen aangetroffen
	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	geschikt leefgebied aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	geschikt leefgebied aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	geschikt leefgebied aanwezig
	Rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i>	geschikt leefgebied aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i> - overwintering	geschikt overwinteringsbiotoop aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i> - overwintering	geschikt overwinteringsbiotoop aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gemitigeerd of gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de (mogelijk) aanwezige zwaar en matig zwaar beschermde soorten in het plangebied die hinder kunnen ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden.

Tabel 2 Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna die schade kan ondervinden van de geplande ingreep.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermings-regime
Vogels	Huismus	broedgelegenheid	(jaarrond) zwaar beschermd
	Alle broedvogels	broedgelegenheid	zwaar beschermd
Zoogdieren	Vleermuizen	verblijfplaatsen	zwaar beschermd

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

De bevindingen van deze quickscan leiden tot de volgende conclusies en consequenties:

- De mogelijke aanwezigheid van de jaarrond beschermde Huismus leidt tot de noodzaak tot een nader onderzoek naar de Huismus. Hieruit moet blijken of de soort in de woningen broedt en in welke aantallen. Afhankelijk van de bevindingen van het nader onderzoek zijn vervolgstappen al dan niet noodzakelijk. Indien Huismussen worden aangetroffen geldt een mitigatie-opgave, die moet worden uitgewerkt in een activiteitenplan of werkprotocol. In een activiteitenplan of werkprotocol worden maatregelen uitgewerkt om schade zoveel mogelijk te voorkomen, zoals het plaatsen van nestkasten en maatregelen die betrekking hebben op de sloopwerkzaamheden (periode en methode).
- De mogelijke aanwezigheid van (gebouwbewonende) vleermuizen leidt tot de noodzaak om een nader onderzoek naar vleermuizen uit te laten voeren. Dit nader onderzoek kan mogelijk leiden tot een mitigatie-opgave, die moet worden uitgewerkt in een activiteitenplan of werkprotocol. De omvang van de mitigatie-opgave is afhankelijk van de bevindingen van het nader onderzoek en kan bestaan uit het ophangen van kasten in de omgeving en het opnemen van voorzieningen voor vleermuizen in de nieuwbouw. Verder leidt de aanwezigheid van vleermuizen tot voorschriften met betrekking tot de periode waarin gesloopt kan worden en de wijze waarop dit dient te gebeuren.
- Vanwege het voorkomen van algemene broedvogels zullen werkzaamheden (zoals verwijderen van bomen en struiken) buiten het broedseizoen moeten worden opgestart (dus voor half maart of na half juli).
- Voor de licht beschermde soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie bijlage I en § 2.8) is wel van kracht.

4 BRONNEN

Literatuur

- Broekhuijsen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, 1992.* Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
- Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper en P.P. Schollemma, 2008.* Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980 - 2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009.* De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995.* Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, 1994.* Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij.
- van Uchelen, E. (red.), 2010.* Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999.* Atlas van de Drentsche Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem / Werkgroep Florakartering Drenthe.

Internetpagina's

www.telmee.nl

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

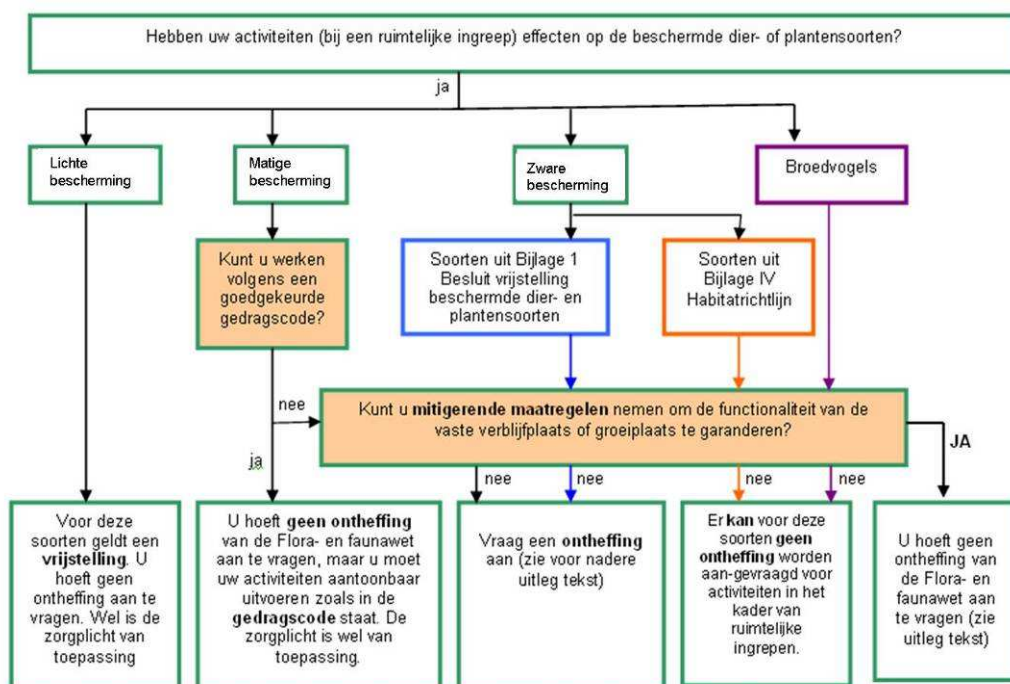
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of versterking van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving

een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

maart 2012

Vormgeving:
Joop Striker, Assen